

A jel és jelentés társításának problémái diszlexiás nyelvtanulók körében

Kormos Judit

ELTE Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

Mikó Anna közreműködésével



A kutatás háttere

Tanáraik szerint a diszlexiás gyermekeknek nehézségeik vannak az idegen nyelvi olvasással, szövegértéssel, helyesírással, kiejtéssel, szótanulással és gyakran a szóbeli kifejezéssel is (Kormos & Kontra, megjelenés alatt).

- A diszlexiás gyermekek idegen nyelvi felmérésére többnyire olyan feladatokat használnak, amelyekkel tanulási zavaruk miatt eleve nehézségeikkel vannak, még az anyanyelvükön is.

Kutatási kérdések

- Milyen jel és jelentés megfeleltetési problémáik vannak a diszlexiás nyelvtanulóknak egy idegen nyelvi teszten nyújtott teljesítmény és saját megítélésük szerint?

1. vizsgálat

- Diszlexiás és nem diszlexiás nyelvtanulók idegen nyelvi képességeinek vizsgálata
- Helyesírás, kiejtés, szófordítás Helland és Kaasa (2004) által kifejlesztett idegen nyelvi teszt segítségével

ENGLISH 2 DYSLEXIA TEST (Helland & Kaasa, 2004)



RÉSZTVEVŐK

- A tesztben tíz diszlexiás és tíz nem diszlexiás tanuló vett részt
- A résztvevők két különböző, azonban összehasonlítható budapesti iskolában tanulnak
- Mindkét intézményben az első és második osztályban a tanulók fejlesztő órára jártak
- A diszlexiás tanulók negyedik osztálytól kezdték a nyelvtanulást
- A nem diszlexiás kontroll csoport tagjai a diszlexiás tanulókkal egy osztályba járnak
- A kontroll csoportba olyan tanulókat választottunk, akiknek nincs tanulási zavaruk és átlagos teljesítményt nyújtanak



A TESZTRŐL

- Az „English 2 Dyslexia Test” szóbeli és írásbeli részből áll
- Mindkét részen belül három altesztet találunk, ezekből itt csak a Helyesírás, kiejtés és fordítás teszttel fogunk foglalkozni



ÖTÖDIK TESZT KOMPONENS

- Az ötödik alteszt tollbamondás.
- A tanulók 22 mondatot hallanak egyesével és a mondatokból mindig egy megadott szót kell begépelniük
- Példa:
Mount Everest is a high mountain.
High

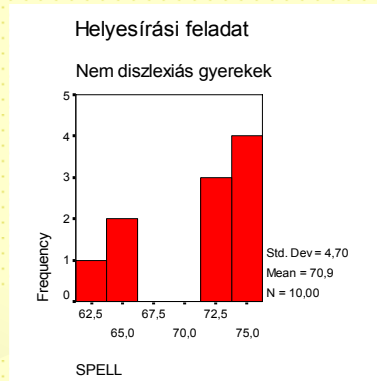
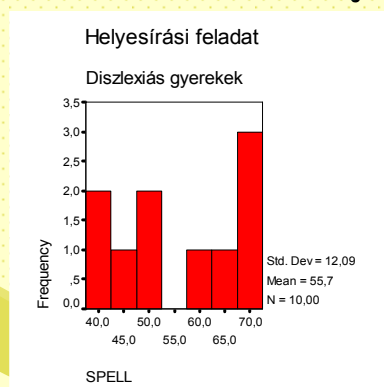
*Segíts Anna, mit kell utána csinálniuk,
feolvasni a szavakat és lefordítani?*



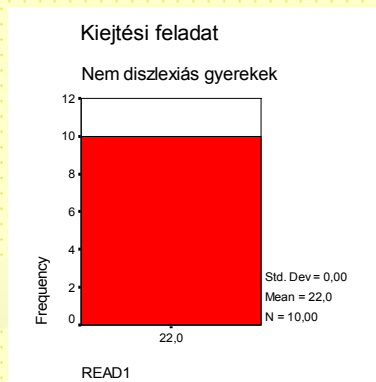
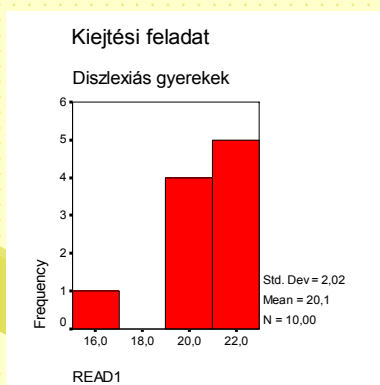
Eredmények

	Csoport	Átlag	Szórás	t	Helland & Kaasa eredményei
Szavak kiejtése	D	20,1	2,02	2,96*	11,8
	ND	22,0	,00		19,9
Helyesírás 1.	D	55,7	12,09	3,70**	46,6
	ND	70,9	4,70		61,4
Helyesírás 2	D	12,6	4,47	4,14**	5,75
	ND	19,5	2,75		13,90
Szavak ismerete	D	13,4	5,62	3,01*	12,25
	ND	19,1	2,079		19,10

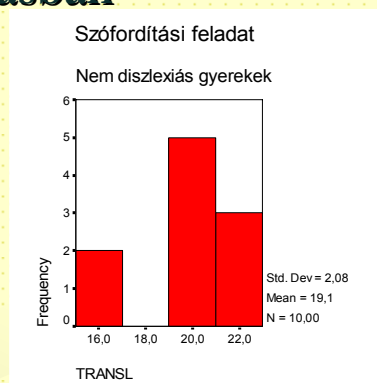
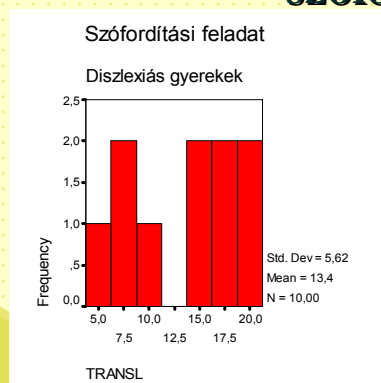
A diszlexiás és nem diszlexiás gyerekek közötti szórás különbségek helyesírásban



A diszlexiás és nem diszlexiás gyerekek közötti szórás különbségek kiejtésben



A diszlexiás és nem diszlexiás gyerekek közötti szórás különbségek szófordításban



Mind a három területen látható, hogy legjobban teljesítő diszlexiás gyermekek is mindössze a nem diszlexiás gyermekek átlagteljesítményét képesek elérni. A legrosszabb nem diszlexiás gyermek is a diszlexiás átlag fölött van.

Részletes eredmények

Szavak, amelyek egyáltalán nem jelentettek problémát egyik csoport számára sem semmilyen tekintetben

- BOY; GIRL; SCHOOL; CAT; NOSE; VERY; HOUSE; THAN

Szavak, amelyek jelentés alapján problémásak voltak mindkét csoport számára:

- SHOULD; COULD; JUST

Részletes eredmények folyt.

Kiejtési problémát jelentett a diszlexiás gyerekeknek:

- **CHILD** – [tsild] (XD = 0,6 XND = 1,0; t = 2,49 ; p = 0,03)

Jelentésbeli problémák diszlexiás gyerekeknek:

Többnyire nem ismerik a jelentését, ritkán félreértik

- **NAME** (XD = 0,6 XND = 1,0; t = 2,44 ; p = 0,03)
- **HIGH** (XD = 0,6 XND = 1,0; t = 2,44 ; p = 0,03)
- **WHEN** (XD = 0,3 XND = 0,8; t = 2,46 ; p = 0,02)
- **MANY** (XD = 0,6 XND = 1,0; t = 3,00 ; p = 0,01)
- **THEN** (XD = 0 XND = 0,5; t = 3,00 ; p = 0,01)
- **MOUTH** (XD = 0,4 XND = 0,9; t = 2,61 ; p = 0,02)

Helyesírási problémák diszlexiás gyerekeknél

- SHOULD – **ou; ld** (e.g. shut, shod, shout)
(XD = 1,0 XND = 2,7; t = 5,07 ; p = 0.001)
- MOUTH – **ou; th** (e.g. maufe, mauf, mouns)
(XD = 2,0 XND = 2,9; t = 2,37 ; p = 0.03)
- HIGH– **igh** (e.g. hy)
(XD = 0,9 XND = 1,7; t = 2,28 ; p = 0.03)
- COULD– **c, ou; ld** (e.g. good, cude)
(XD = 1,3 XND = 3,00 t = 3,59 ; p = 0.006)
- BEAUTIFUL – **eau; i**, (e.g. butiful, buitful, beautiful)
(XD = 5,0 XND = 7,4; t = 2,28 ; p = 0.04)
- LITTLE – **tt** (litle)
(XD = 3,0 XND = 3,9; t = 2,86 ; p = 0.01)
- MUCH – **u** (e.g. mach)
(XD = 2,1 XND = 3,0; t = 2,86 ; p = 0.01)

2. vizsgálat

- Interjú 15 diszlexiás nyelvtanulóval
- Milyen nehézségeik vannak az idegen nyelvtanulás terén
- Kvalitatív adatelemzés Maxqda 2007 szoftverrel.

Minta

	Név	Nem	Kor	L2	L3	L4	Diagnózis
•	1. Antal	fiú	22	Angol	Német		14
•	2. Barbara	lány	18	Német	Angol		6
•	3. Csilla	lány	28	Angol	Orosz	Német	27
•	4. Dénes	fiú	20	Német	Angol		8
•	5. Eszter	lány	25	Angol	Orosz		23
•	6. Ferenc	fiú	27	Angol	Greek		26
•	7. Gábor	fiú	14	Angol	Spanyol		10
•	8. Helga	lány	16	Angol	Olasz		13
•	9. Ilona	lány	15	Angol	Héber	Spanyol	12
•	10. József	fiú	15	Angol	Orosz		7
•	11. Konrád	fiú	17	Angol	Német		7
•	12. Lajos	fiú	18	Angol	Német		13
•	13. Miklós	fiú	16	Német	Angol		10
•	14. Norbert	fiú	19	Angol	Szerb		12
•	15. Péter	fiú	16	Angol			13

Eredmények

	Említések száma	N
Jelentés	10	9
Helyesírás	25	15
Kiejtés	15	11
Szómemorizálás	14	10

Területek száma ahol nehézségei vannak	1	2	3	4
Fő	2	3	5	5

Példák

- Helyesírás

Meg mondjuk az engem borzasztóan idegesít, hogy máshogy ejtem és máshogy írom. Ezért is megy egy kicsit jobban az orosz, mert ott a lehet következtetni az írásra. (L78)

Ott olyanokkal volt – a mai napig – gond, hogy c-vel, vagy s-sel kell írni, e-vel, vagy a-val kell írni. Ami hangzásban ugyanolyan. De lehet, hogy semmi különös nincs ebben. Vagy, hogy t-vel, vagy c-vel. Ezeket a mai napig meg kell néznem. (E50)

- Kiejtés

„Hát, a kiejtés és a leírás az mindenképpen az angolnál nehezebb. Tehát ezek a magánhangzók...nak a leírása meg kiejtése, mindenképpen.” (C84)

- Szavak megjegyzése

„Nekem nem elég az, hogy egyszer megtanuljam, hanem legalább tízszer kell, hogy valami rögzüljön.” (J110)

„Nem jegyzem meg, csak így mit tudom én hatodjára, vagy hetedjére, vagy tizenkettődjére, vagy huszonhatodjára fogom. De hát én ezt tudom, hogy ilyen vagyok” (F60).

- Jelentés

„szavat rosszul alkalmazok például” (K88)

„Szavakat... biztos, hogy keverek... jaj, persze. Van a teríteni, a feküdni, és a hazudni. Na azt a hármát, azt fogalmam sincs. Tudnom kéne az alapokat, hogy lay lay lain, vagy lie, lay laid, vagy valami hasonló, tudom, de nem tudom melyikhez kapcsolódik.” (I56)

Megvitatás

- A diszlexiás csoport idegen nyelvi teljesítménye heterogén, míg az egészségesebbeké sokkal homogénebb.
- Helyesírás terén jobbak a magyar diákok norvég társaiknál függetlenül attól, hogy van-e tanulási zavaruk vagy sem.
- A helyesírás minden diszlexiás számára gond, de nehézségeik vannak a szótanulás terén.
- A diszlexiások számára a szótanulásban főként a nyelvtani funkcióval rendelkező szavak megjegyzése nehéz. Nehéz azon szavak megtanulása, amelyek hasonlítanak egymáshoz vagy szemantikai vagy fonológiai szempontból (homogén gátlás).
- A diszlexiások jelentős részének a jel és jelentés társításának összes területével problémái vannak.

Tanulságok

- A diszlexiás gyerekek között nagy különbségek vannak idegen nyelvtanulási eredményeik terén.
 - Egyéni figyelmet igényel minden egyes gyermek, mert mások az erősségei és gyengéi.
- Főként a diszlexiás gyermekek idegen nyelvi olvasási és mondatalkotási készségei szorulnak fejlesztésre.
- Megfelelő szótanítási technikák alkalmazása.
- Helyesírás fejlesztés a szükségletek függvénye.